

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Економіка природокористування
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми «**Екологія**»

за спеціальністю **101 Екологія**

на **1 (бакалаврському)** рівні вищої освіти

Суми – 2021

Розробник: _____ Башлай С. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
(підпис)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від «_____» _____ 202__ р. №_____
	Завідувач кафедри _____ Терещенко С. І (підпис)

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Скляр В. Г.
(підпис)

Декан факультету, де реалізується освітня програма _____ Коваленко І. М.
(підпис)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Скляр В. Г.

Пізняк Т. І.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації _____ (_____)
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: «_____» _____ 202__ р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри економіки та підприємництва	Завідувач кафедри економіки та підприємництва	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка природокористування			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	101 «Екологія»			
5.	Рівень НРК	6-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	7 семестр, 1-15 тижні			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	3,5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) - 60		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	67/91
		12/6	26/8	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
11.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snau.edu.ua ; ауд. 403а-е.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується на основі об'єктивних законів розвитку природи й суспільства, вивчає закономірності раціонального природокористування та методів його економічної оцінки. Академічний курс базується на методах економічного обґрунтування проектів господарської діяльності та управління інвестиційними процесами з урахуванням вимог охорони навколишнього середовища.			
12.	Мета освітнього компонента	Набуття студентами сучасного економічного мислення та компетентностей, спрямованих на розв'язання еколого-економічних завдань, визначення й аналіз економічної ефективності впровадження природоохоронних заходів, проведення економічної оцінки природних ресурсів та здійснення оцінки еколого-економічних збитків, що завдаються економіці забрудненням окремих природних компонентів.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні збалансованого природокористування, організації управління в екологічній діяльності 2. Освітній компонент є основою для охорони навколишнього середовища			
14.	Політика академічної доброчесності	Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3887			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в профілі ОП)									Як оцінюється РНД
	ПРН ₈	ПРН ₉	ПРН ₁₀	ПРН ₁₁	ПРН ₁₅	ПРН ₁₇	ПРН ₁₈	ПРН ₂₀	ПРН ₂₃	
ДРН 1. Застосовувати інформаційні та комунікаційні технології	+		+							Тести множинного вибору, презентація
ДРН 2. Розуміти, як адаптуватися та діяти в новій ситуації		+								Тести множинного вибору
ДРН 3. Діяти соціально відповідально та свідомо					+	+				Тести множинного вибору
ДРН 4. Застосовувати вміння проводити дослідження на відповідному рівні			+							Тести множинного вибору, розрахункове завдання
ДРН 5. Розуміти, як працювати в команді							+			Тести множинного вибору
ДРН 6. Знати про принципи міжособистісної взаємодії							+			Тести множинного вибору
ДРН 7. Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт						+				Тести множинного вибору
ДРН 8. Знати основні теоретичні положення, концепції та принципи математичних та соціально-економічних наук		+						+		Тести множинного вибору, розрахункове завдання

ДРН 9. Розуміти відповідальність щодо використання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства									+	Тести множинного вибору	
ДРН 10. Оцінювати вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю										+	Тести множинного вибору, розрахункове завдання, презентація
ДРН 11. Застосовувати екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища										+	Тести множинного вибору
ДРН 12. Аналізувати та обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі										+	Тести множинного вибору
ДРН 13. Застосовувати технології систем управління та поводження з відходами виробництва та споживання										+	Тести множинного вибору
ДРН 14. Застосовувати сучасні інформаційні Ресурси для	+										Тести множинного вибору, есе

екологічних досліджень										
ДРН 15. Застосовувати міжнародний та вітчизняний досвід вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем									+	Тести множинного вибору

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з				
	ден.	заочн.	ден.	заочн.	ден.	заочн.	
Тема 1. <i>Загальні відомості про економіку природокористування</i> 1. Еколого-економічна сутність природокористування та основні передумови виникнення науки. 2. Предмет, мета, завдання та методи дисципліни.	2	-	2	-	10	11	Основна: 1-5, 7, 9, 13 Додаткова: 2, 4, 5
Тема 2. <i>Еколого-економічні показники</i> 1. Наукові основи раціонального природокористування. 2. Загальні принципи раціонального природокористування. 3. Сутність, показники та індикатори сталого розвитку.	2	2	6	2	10	15	Основна: 1-3, 5-10 Додаткова: 1, 3, 6
Тема 3. <i>Економічний механізм раціонального природокористування</i> 1. Сутність і структура економічного механізму раціонального природокористування. 2. Оцінка природних факторів. 3. Плата за використання природних ресурсів.	2	2	4	2	11	15	Основна: 1-3, 5, 7-10, 13 Додаткова: 2-5

<p>Тема 4. <i>Економічна ефективність природоохоронних заходів</i></p> <p>1. Сутність ефективності природоохоронних заходів.</p> <p>2. Визначення економічної ефективності природоохоронних заходів.</p>	2	2	6	2	12	16	<p>Основна: 1, 5, 6-9, 11-13</p> <p>Додаткова: 1, 3, 5</p>
<p>Тема 5. <i>Еколого-економічні питання використання земельних ресурсів</i></p> <p>1. Основи та принципи оцінки земель.</p> <p>2. Забруднення земельних угідь в агропромисловому виробництві та його наслідки.</p> <p>3. Оцінка економічних збитків від забруднення земельних ресурсів.</p>	2	-	4	2	12	16	<p>Основна: 1-3, 6-10, 12</p> <p>Додаткова: 2-5</p>
<p>Тема 6. <i>Лісові та водні ресурси, їх охорона, оцінка та використання</i></p> <p>1. Економічна оцінка використання лісових ресурсів.</p> <p>2. Економічна оцінка водних ресурсів.</p> <p>3. Визначення збитків від забруднення водних та лісових ресурсів.</p>	2	-	4	-	12	18	<p>Основна: 1-9, 11-13</p> <p>Додаткова: 2-5</p>
Всього	12	6	26	8	67	91	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Кільк-ть годин	Методи навчання	Кіль-ть годин
ДРН 1. Застосовувати інформаційні та комунікаційні технології	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка презентацій та есе	9
ДРН 2. Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Лекція, практичне заняття, презентації	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе	14
ДРН 3. Оцінювати вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявляти екологічні ризики, пов'язані із виробничою діяльністю	Лекція, практичне заняття, дебати	8	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	12
ДРН 4. Застосовувати основні принципи та складові екологічного управління	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10
ДРН 5. Аналізувати та економічно оцінювати поточний стан навколишнього середовища	Лекція, практичне заняття	8	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	12
ДРН 6. Розуміти необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.	Лекція, практичне заняття	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	10

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Есе / презентація	5 балів / 5 %	До 5 тижня
2.	РЗ 1 (розрахункове завдання)	20 балів / 20 %	До 7 тижня
3.	РЗ 2 (розрахункове завдання)	20 балів / 20 %	До 14 тижня
4.	Поточне тестування	15 балів / 15 %	Протягом семестру
5.	Екзамен – тест множинного вибору	30 балів / 30 %	Під час сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<1 бал	1-2 бали	3-4 бали	5 балів
Есе / Презентація	<i>Завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті</i>	<i>Виконано усі вимоги до завдання, але відсутні власні висновки</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, наведені власні висновки та пропозиції</i>
	<10 балів	10-15 балів	16-20 балів	21-25 балів
РЗ 1	<i>Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)</i>	<i>Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні</i>	<i>Завдання виконано, але існують несуттєві помилки</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки відсутні</i>
	<10 балів	10-15 балів	15-20 балів	21-25 балів
РЗ 2	<i>Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)</i>	<i>Хід виконання вірний, але відповіді, в основному неправильні</i>	<i>Завдання виконано, але існують несуттєві помилки</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки відсутні</i>

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
2	Самооцінка знань в програмі Mentimeter	По закінченню кожної теми
3	Усний зворотний зв'язок на есе / презентацію	Під час виконання завдання виконання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	для екзамену
90 – 100	відмінно
82-89	добре
75-81	
69-74	задовільно
60-68	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. Економіка природокористування: підручник. Київ: Кондор, 2018. 465 с.
2. Кліменко О. М. Мащенко М. А. Інвайронментальна економіка : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030501 «Економічна теорія». Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 176 с.
3. Коренюк П. І., Федулова С. О. Економіка природокористування: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2017. 274 с.
4. Кучер Л. Ю., Кучер А. В. Економіка природокористування: навчальний посібник. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2014. 264 с.
5. Мельник. С. В. Економіка природокористування: навч. посіб. для студ. екол. спец. Одеса: Наука і техніка, 2016. 223 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

6. Економіка природокористування : конспект лекцій для студентів 4 курсу напряму підготовки: 101 «Екологія» освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання. Суми, СНАУ, 2017. 165 с.
7. Економіка природокористування : конспект лекцій / уклад. С. В. Башлай. Суми : СНАУ, 2020. 90 с.
8. Економіка природокористування : методичні вказівки щодо проведення практичних занять / уклад. С. В. Башлай. Суми : СНАУ, 2020. 41 с.
9. Економіка природокористування: методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів. Суми : СНАУ, 2020. 66 с.

6.1.3 Інші джерела:

10. Аграрна економіка: навч. посіб. / В. Я. Білоножка, І. І. Мостов'як, В. П. Карпенко та ін.; за ред. В. Я. Білоножка. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 418 с.
11. Бойчук Ю. Д., Солошенко Е. М., Бугай О. В. Екологія і охорона навколишнього середовища: навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2016. 316 с.
12. Екологія та збалансоване природокористування: навч. посібник / М. С. Мальваний, Г. З. Леськів. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 316 с.
13. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / за заг. ред. Л. Г. Мельника, М. К. Шапочки. Суми: Університетська книга, 2016. 759 с.

6.2 Додаткові джерела:

1. Башлай С. В., Нагорний В. В. Концепція сталого розвитку економіки України в умовах євроінтеграції. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 24. С. 23-36. DOI: 10.33813/2224-1213.24.2021.2.
2. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.
3. Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний портал URL: <http://www.menr.gov.ua>
4. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
5. RealClimate. Climate Science from climate scientists. URL: <http://www.realclimate.org>.
6. Sustainable Development Goals in agriculture and responsible investment: A comparative study of the Czech Republic and Ukraine / Alex Plastun, Inna Makarenko, Tetiana Grabovska, Ricardo Situmeang, Serhii Bashlai. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19(2). P. 65-76. DOI:[http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(2\).2021.06](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(2).2021.06).